

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:  
Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz.  
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

# KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

## POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjen László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppeln Alajsnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse öf. Zeitungs-Agent

Nyitlteri cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

△ **Kolozsvár, sept. 28.** A „Kelet“ 220-ik számában Kolozsvár szervező bizottsága egyik tagja felel a bizottság megválasztása módja ellen e lapban közölt nézeteimre és tényelőadásomra; észrevételeket tesz az általam bizottsági tagságra minősülteknek nyilváníttot egyének személyes tulajdonaira s pártállásukra, védi a többség eljárását, pártunkat jelentéktelen töredékek nevezé, s csaknem lenézéleg szól felőlünk, Simon Eleket az 1870-k évi XL-ik t. cikk mellett felszólalása, Jakab Eleket elfoglaltsága, Makoldi Sámuel törvényszéki társai iránti kiméletből állítja mellőzötteknek, Sári Lázslórlól nem reflectál, végre engem biztat, hogy a város ügyeit vezérő mostani többség a szervezés ügyét is legjobb belátása szerint kizárólag a város érdekében fogja keresztülvinni.

Szükségesnek látom felelni.

Ugy látom, véleményellenesem oly könnyelmű ítéleteiben, mint modora fitymáló és önhitt. A „fractio“, „mistificálás“, „utczai pletyka“, „bölcs“, „ügyefogyott“ s hasonló kifejezések megszokott szó-járasnak látszik czikkezőnél, általában szeret nagy szavakkal élni. Mert mi egyéb ez: „pártunk a megtelepést tulajdonítsa önmagának“, „Simon Eleknek nincs a képviselők közt pártja“, a tiszteletreméltó kifejezésekkel pajzánul kategorizál, a világ kezdetéről vett érvelése igen magas hangú beszéd, a mik együtt azt constatálják, hogy cikkirő ur magáról sokat, másokról keveset tart, pártjukat mindenhatóan és mindentudóan véli, szeret elménczedni s válogatatlán szavaival sérteni is hamar kész.

Am legyen, legyen a vita szabad és bátor, ez fejt az eszméket, ez tisztítja a helyzetet, de legyen illedelmes — ezt kérem ellenfelemtől s ha még felel, megvárom.

És most a dolog-derehára.

Az 1871-ik évi sept. 1-ő Budapest. Közlönyben megjelent — b. ü. miniszteri rendelet a szervező bizottságok kiküldetn, megbízatni, az 1870-k évi XL-ik t. cikk 91-tk §-a megválasztatni rendelte, de nem előre nyomtatott czédula-osztás után, hanem kétségtől oly módon, mi közmegnyugvást eredményezzen, ez pedig csak azon egyetlen út, ha a kiküldés minden jogosultak s illetékesek közreműködésével, és így közegyetértéssel történik. E bizottság kiküldetése nem nagy politikai, nem országos, még csak nem is kormányi, tisztán speciasis keblí kérdés, Kolozsvár városa összes polgárainak ügykérdése, itt nem kell vala az országos pártokra, hanem a jogra, tehetségre, ügybuzgalomra nézni, oly férfiakat, a minőkért én felszólaltam, kiknek sok tapasztalása, régi közszolgálati érdemei vannak a város irányában, nem volt eszélyesség kihagyni, mert ez sokakban botránközást idézett elő — ezt higgye el cikkező és pártja. E bizottság kiküldetésénél — bár én ezt a választási szabadság korlátolásának tartom — még tényleg létező viszonyaink közt egyedüli döntő tekintet az, hogy minden hitfelekezet, nemzetiség, osztály és minden jogos érdekek képviselve legyenek értelmes, bátor, erélyes és arra leginkább hivatott egyének által. Tért kell vala tehát okvetlen nyitni oly férfiaknak, a kiknek ismeretétől és munkásságától erkölcsi haszon lesz vala várható. Ezt kívánta a város java, a közegyetértés érdeke és a politikai eszélyesség. De nem így történt. A czédulákat nem néhány ember, a párt nyomatta előre tett közmegállapodás alapján, mit a főispán tudott, de a mi polgármesterünk — a ki ez idő szerint bizalmunkat leginkább bírja — nem. Híjában indítványoztuk a 40-es számnak kiterjesztését, híjában pártunk férfainak kijelölését, híjában a nagy cselekvényre a döntőleg működő 40 egyéneknek compromissum után kinevezését, utóljára híjába tiltakoztunk, nem vették fel szavunkat, igen sokan legjobbjaink közül a csaknem erőszakos eljárás miatt eltávoztak, választási jogával egy nagy rész nem élt, a választás végre lön hajtvá a nélkül, hogy a különböző érdekekre és véleményáryalatokra illő tekintet lett volna.

Ez eljárás törvényességét, a közjóra czélzó-voltát s eszélyességét bebizonyítani teljes lehetetlen. Az általunk választott polgármester azt bizonyára nem így hajtotta volna végre.

Tévutra vezetésű célból, dologszépítő szándékkal van indokolva az egész mellőzés. Simon Eleket azért mellőzték — ugymond a cikkirő — mert ellenzéki állást foglalt el, törvénybeütközönek mondván a bizottságnak főispáni elnöklet alatt egybealkotását és a nyomatotott czédulával a gyűlést meglepve választást. S. E. mondotta — az való — hogy az eljárás a törvénybe ütköző, hogy a főispán idejét be nem várva, polgármesteri székéből a főispánba ült, elnökösködött mindkét minőségben, magát beiktatta s működését elkezdette; jegyzőkönyvre vétetni kívánta azt, hogy az 1870-k évi XL. t. cz. 91-i §-ke szerint a szervező bizottságot a polgármester köteles egybealkotni, s a főispán funkcióját csak az új képviselői organismus életbe-

lépte után kezdheti meg. De ez törvényes nézet, ezt mások is úgy látták, e nézetnyilvánítás nem a kormány ellen, de a törvény tiszteletére irányult. A törvény szelleme nem az, hogy a városok önkormányzati jogukat elveszítsék, polgártesterők báb legyen, ezer meg ezer művelt polgár a főispán gyámkodó járszalagjára erőltetessék, hanem az, hogy legyen egyszerűbb, függőbb szerve a kormánynak akarata közlésére, de a városnak is maradjon meg ügyei s érdekei szabad intézésére való befolyása s illő hatáskörrel bíró első hivatalnok. A törvény a minisztert is kötelezi, azt úgy kell végrehajtani, a mint írva van, rendeletet csak törvényhiány esetében bocsáthat ki, mellőzni a létező törvényt nem szabad. Már pedig azt elvitatni nem lehet, hogy a törvényhatóságokat rendező törvény a szervező bizottságok elnökévé a polgármestert teszi, a II-ik fejezet 30. §-ke szerint az igazolt új választottsági tagok névsorát is a polgármester hirdeti ki, a 39. §. szerint a főispán functioja akkor kezdődik, mikor a választottsági tagok  $\frac{2}{3}$ -da igazolva van, ekkor hirdet közgyűlést s elkezd hivatalt. Ha a kormány a szervezési munkálatokra a munka folyama alatt is a megerősítésnél is befoly, kettős jogot gyakorol, melyek egyike kizárólag a városok polgárainak egyetemeé, s így a városi önkormányzat merő illuszióvá válik. Nem szolgáljuk, Deák-párti, tehát ily érzület nyilvánításában alkotmányhűséget látand, nem ellenzéki politikai tökéscsinálást, polgárerényt s erkölcsi biztóságot, nem pártisérelmet s hazafiai bünt. Deák Ferencztől tanultuk: az erőszakkal elvett jogokat kedvezőbb viszonyok közt visszaszerezhetni, de a miket mi magunk önként adtunk fel, soha!

A mit cikkirő a többi mellőzött képviselőkről adatul említ, enyelgő hypocrisis, nem egyenes férfui beszéd; arról biztosítom, hogy — a mennyire ismerem őket — egyiknek sem fáj a mellőztetés, de igen a párttyranismus és politikai intolerantia, s hogy ennek uralma városunkban véget érjen, a kedélyek nyugalma s a közjó érdekében igen-igen kíváncsok.

Czikkirő insinual avval is, hogy keblí ellenzékünknek az országos pártállással valami köze lenne. Ez nem való. A törvény, mely legelső hivatalnokunk megválasztása iránti jogunkat elvette, a parlamentáris kormányigényeknek eleget tett; legyen itt megállapodás, önállóságnak tovább is föl nem adhatjuk, mert akkor polgárainkban a jog- és önértet, önértőkéftés, közügyek iránti érdeklődés, a kormány működésének ellenőrzésére való hajlam egészen kihál. Ezt a kormány nem akarhatja, mi pedig ítőzünk tőle. Azt akarjuk, hogy a mi jog, önállós, kormányzásba való befolyás megmaradt, oszlojk fel városunk összes arra jogosult polgáira, s ne rekesztessék ki abból nemzetiségért, vallásért, osztályi tekintetekért senki, ne legyen praedominiuma egy vagy más felekezetnek, ne záressék el az alkotandó új formák által a város jutalmaibani részvételtől egy polgár is, hogy önállásunkat a Deák-pártiság ürügye alatt ne zsákmányolják ki egyesek családi, nepotistikus és felekezeti érdekeik előmozdítására, legyen az önkormányzat mindenkiire áldást hozó.

Ha most sem értenek meg nézetelleneseink, s egyet egyért, mást más okból üldöznek, ki fogjuk fejteni aggodalmainkat a közelebbi négy év jegyzőkönyvi adatai alapján még világosabban.

Még csak kettőt reflectálunk. Hogy Simon Eleknek van pártja, bizonyítja az, hogy Fiep Samu csak 4 szavazattal lett meg ellenében polgármester, s az utóbbi polgármesterválasztáskor a Simon Elek pártja jelölje 8 szavazattal kapott többet a Nagy Péter pártja jelöltjénél.

Czikkirő ígéretét, hogy a bizottságot műveiben kizárólag a város közjára, a polgárok összességének érdeke vezérlel, örömmel vesszük tudomásul, s figyelemmel lessük az adott szó mikép teljesítését.

Végre tisztelt ellenfelem felfuvalkodottsága hetvenkedő tárgyalási modorának érveink erejével, s általában komoly határozott magatartással állunk elébe.

### Lapszemle.

A „Reform“ a bank és valuta rendezésről szóló, cikksorozat bírálatát folytatja, tulságosan drága, lassu, complicált és Ausztriától felettébb függőnek mondja a közös függő adósság szabályozására felállított tervet, mely szerint a 312 millió ft közösen kötelező államjegyből 140 millió mint közös függő adósság a forgalomban hagyatik, 160 millió pedig quóta szerint megszólva 48 millió ft. Magyarország 112 millió Ausztria által, közös egyetértéssel és két egyforma szervezeti jegybank azonos eljárásának segítségével hat év alatt beváltatik. E 48 millióból Magyarország évi 2 millióval 12 milliót egyszerűen törleszt, 34 milliót pedig a banknak ányújtott kötvények árán évi 900,000 ft kamattal-

herrel vált be. A 2 millió fizetése folytattatván 18 év múlva az állam e kamattehertől is szabadul. Hasonló eljárást követ Ausztria a maga államjegyrészevel, kinek sőbányajegyekre nézve Magyarország segédkezett nyújt, (50 millióból 18-at átvéven,) azért azt nem ajánlhatja mert 48 milliót 75 millióért váltanának be, minél egyszerűbb és olcsóbb mód lenne, még az is, ha az állam 48 millió fundált adósságot csinálna.

A „P. Lloyd“ nem tartaná soknak az 1872-iki költségvetésben előforduló 52 millió deficitet, ha nemzetgazdaságunk jobb állapotban volna, s a magánzósebében az állampénztárhoz arányos hiány nem mutatkozna. De ezt, tájdalom, állítani nem lehet. Mezőgazdaságunk az utóbbi években legkisebb előhaladást sem tett; a kereskedés a példátlanul rossz utak miatt pang, és iparunk súlyosan érzi a sok szédelő vállalat utóhatását, mihez még a jogállapotok rendezetlensége járul. Pedig csak ha a közkiadásokat arányba hoztuk nemzetgazdasági viszonyainkkal, szabad szükségleteinket kiterjesztenünk. Ezen czélt kell tehát mindenekelőtt szemmel tartanunk, melynek elérésére legjobb eszköz a takarékoság.

### A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgönye.

Prága. A város közgyűlésén Rieger kijelenti, hogy a koronázás valószínű, a városnak nem szabad magát meglepetni.

Cattaró. Ő Felsége a király gazdag ajándékokat küldött az ujszülött montenegrói herczegnek.

Róma. A király a tél nagyrészét itt töltendi.

Turin. A mont-cenisi alagut építési költsége 100 millió lira. Nem igaz, mintha Olaszország Franciaországgal alkudoznék a pápa civilistájának megállapítása fölött.

### Legújabb táviratok.

Szeged, szept. 27. Az alföldi vasut nagyváradaszaki-villányi részének ünnepélyes megnyitására Nagy-Váradról reggel hat órakor indult vonat Tisza Lajos közl. miniszter, több képviselő és számos vendég jelenlétében Sarkadon, Gyulán, Orosházán és Váshelyen a feldisített pályaudvarokban ünnepélyesen fogadtattott. Szegeden díszes bankett.

Zágráb, szept. 27. Az ellenzéki lapok közlik ma az 54 nemzeti párti képviselő által aláírt, az országgyűlés feloszlátása ellen emelt tiltakozást felebbezés alakjában a választókhöz. A tiltakozás hangja mérsékelt.

Lemberg, sept. 27. A felirati bizottmány által elfogadott felirati terv kinyilatkoztatja, hogy a Galiciára vonatkozólag a reichsrath elé terjesztett kormányi javaslat nem elégít ki, minthogy Galiczia számára nem ígér kellő autonomiát. A felirati terv ezeket mondja: A jelenlegi miniszterium a császárnak a nemzetiségi jogosult óhajok kielégítésére czélzó akaratot viszi keresztül, és e törekvésében a kormány támogatásra számíthat. — A terv azon reményét fejezi ki, hogy a jelenlegi átalakulás elősegítendi az alkotmányos vírmányok és valódi szabadság biztosítását.

Róma, sept. 27. A Vatikánban azon kérdés szellőztetésével foglalkoznak, hogy vajjon a pápa méltósága nem kívánja-e a pápai nuntiusnak Münchenből az egyházi kérdés alkalmából való visszahívását.

Páris, sept. 26. Gr. Arnim, német követ felszólalása folytán L'Admirault tábornok, mint Páris kormányzója megíltotta az olyan fényképekkel való kereskedést, melyek a német császárt vagy a német nemzetet gunyolják.

Berlin, sept. 27. A „Kr. Ztg.“ egy párisi magánlevele constatálja, hogy csakugyan léteznek bonapartista izgatások. — A „Reichsanzeiger“ egy rendeletet közöl, mely Elsass és Lotharingiában a haditörvényszékek szabályait megszünteti.

London, szept. 26. Gladstone Aberdenben beszédet tartott, melyben azt mondá, hogy ő mocsoktalan névre törekszik; ő úgy találja, hogy a nehezen kielégíthető irlandiak a törvény által több kedvezményben részesültek, mint az angolok és skótok.

Az orosz hajóhad Alexis nagyhggel Falmouthból az Egyesült-Államokba vitorlázott el.

### Porosz lapok az osztrák-crisisről.

Érdekes, hogy úgy nyilatkoznak a porosz lapok az osztrák alkotmány-zavarokról. Így a „Nordd. Allg. Ztg.“ Bismarck lapja, a többi között így szól: „A német elem oly sokszor bizonyult be az osztrák állameszme és egységi gondolat legfőbb képviselőjének, hogy a monarchia bel megszilárdulását illetőleg nem lehet aggodalom nélkül a lehetőségre gondolni, hogy épen ez elem lenne visszanyomva, hogy épen ez nem gyakorolna döntő befolyást hazája sorsára. . . s általános érdek, egész Európa szempontjából, melyben az osztrák monarchia oly fontos helyet foglal el, az ottani zavarok

békés megoldása oly nagyon kíváncsok, hogy a komor előjelek dacára senki sem akar ennek reményéről lemondani. S mily örömmel üdvözölnek azt Németországon, miután Gastein és Salzburg a német birodalom s a Habsburg-monarchia közötti viszonyt oly barátságossá s kedvezővé tette

A „Schlesische Ztg.“ pedig így ír: „Az igény, melylyel a németek Ausztriában az állam életében való teljes részesülésre bírnak, sokkal mélyebb alapokon nyugszik, mint azt bármely alkotmánydiploma cikkelyei képezhetik. Ez az osztrák német elem száman, értelmiségén, szorgalmán és gazdagságán alapszik, történelmi jelentőségén, melylyel a császári állam kifejlődése körül bír és földrajzi helyzetén. Ez igény eltörölhetlen; ezt nem nyomhatja el a csehek és lengyelek által kifundált bármily alkotmány.“

### A „Times“ a jelen Francia- és Németország közt folyamatban levő alkudozásról.

„Mint emlékeztetünk rá, a békefeltételekben először is Franciaország által Németország részére tetemes hadikártérítés fizetése, — továbbá bizonyos francia megyéknek a fizetés megtörténteig a németek általi meg szállatása volt kiűzve. A tervezett eljárás abban állott, hogy a fizetés részleteiben történék, mindegyik részletfizetésre a területnek megfelelő odahagyatása következén. Thiers azonban igen gyorsan belátta, hogy Franciaország érdekében mindenek előtt ezen műveletet siettetni kellene. Mig az ország az idegen megszállás költségei s veszélyeitől meg nem mentethetik, a béke áldásai csak félig lesznek élvezhetők. Az ellenség kezében levő megyék majdnem színtoly teljesen el vannak veszve Franciaországra nézve, mint Elsass-Lotharingia átengedett területe; s az országnak hajdani állásába való visszahelyezését al lehetetlen megkezdeni a hódítók teljes kivonulása előtt. Ezért Thiers saját pénzügyi kiségitő-eszközei, közigazgatási sikerei, és személyes ügyessége által oly gyorsasággal emel föl újra az ország hitelét, mely Európát meglepte. Kézpénz csudás mennyiségben látszott rendelkezésére állani, azonban Thiers a papírpénz korlátotlan segélyforrásaira támaszkodván a németeknek rövid lejáratu jó váltókat ajánlott föl, s azoknak pénz gyanánti elfogadását indítványozá. Bismarck ettől nem idegenkedett. Bizonyos mérvben neki szintugy érdekében állott, mint Thiersnek, hogy az egész ügy befejezésre jusson. Ezért ő beleegyezett a javasolt műveletbe; azonban mivel a németeknek e szerint pusztán fizetési ígéretek mellett kell kivonulniok; gr. Armin oda utasított, hogy egy viszont engedményt kívánjon. Ugyanis Bismarck a javasolt fizetési feltételek elfogadására ajánlkozott, ha Thiers beleegyeznek az átengedett tartományok és Franciaország közt meghatározott időszaki tartó szabad-kereskedésbe. Thiers némi tétozáás után végre engedett. Azonban a nemzetgyűlés a megállapított kereskedelmi szerződésnek egy lényeges módosítását szavazá meg. Ez Berlinben elfogadhatlannak tartott, s egész alkudozás felfüggesztve látszott lenni; azonban mivel Thiers s a német követ közt mult csütörtökön értekezletnek kelle tartatnia, remélhető, hogy Thiers utóljára is nem fog jó szerencséje, s a gyűlés saját bölcsesége által cserben hagyatni.“

„Ilyen azon állás, melyben most Thiers 7 hónap kormányzás után van. Sikerült neki, a communismust egyelőre legyőzni, s a communista vezéreket lázadásukért meglakoltatni; egyhanguan el van ismerve ez állam fejtül, s ha csak váratlan akadály nem jön közbe, rövid időn megszabadítandja honát az idegenek jelenlététől. Sőt még a nemzetörség leegyeztetése által is megerősíté jó hírt, s ha bár ő személyesen nem pártolá a rendszabályt, elfogadá a határozatot a nemzetgyűlés kezéből, s az eredmények bizonyos mérvben belizonnyítják azon érvek igazságát, melyekkel ő azt ellenzé. Szerinte a nemzetörség nem volt a külvezélynek ama kufjeje, minek azt a conservatívek hitták. Hozzáteve a volt császár szavaival, hogy ő képes felelni a „rendről“ s az események igazolák nyilatkozatát. A nemzetörség — még magában Lyon-ban is — minden ellenszegülés, vagy zavargás nélkül fegyverzetett le, s rövid időn Franciaországban semmi más katonai erő sem fog létezni a Thiers által ujjraszervezett s egyelőre az ő akaratának engedelmeskedő hadsereg kivételével.“

Az erd. muzeum részére 1871. július havában beküldött adományok jegyzéke.

I. Könyvek s kéziratok. A bécsi cs. kir. geolog. Reichsanstaltól Jahrbuch 1871. 1. Heft, Abhandlungen V. Bd. 1. 2. Heft, és Verhandlungen 1871. Nro. 1—5. — A szász nemzeti universitástól, Verhandlungen der Sächs.-Nationen-Universität 1871—1878. 5 köt. — Az erd. kir. biztosi hivataltól 31 db. erdélyi nyomtatvány. — Brassai Sámuelről, The Athenaeum, London 1871. 1. félv. — Dr. Kraft Sándor tengerész főorvostól egy japáni nyomtatott könyv. — Török Ignácztól a nép. Heti lap. Pest. 1870. — Tersztyánszky Ágostontól A hadi tudományok tana. 3-ik füzet. Pest. 1871. — Ferencz József és Kovács Antalról Keresztény magvető VI. köt. 2. füz.

